

Bu maceraya nereden başlayalım?

ARSLAN EROĞLU: 12 Eylül'den. 12 Eylül bana çok resim yaptırdı. Önceleri yaptığımız çok şeyi yapamayınca ve "ne yaptık da niye böyle oldu"nun hesabını kitabını yaparken oturup resim yaptık. Geçmişe yönelik sorular sormaya başladığımızda, sadece siyasî sorularla kalmıyorsun, kişisel maceranınla, resimle ilgili sorular da geliyor... Huzursuz eden sadece 12 Eylül rejimi değil. İçinde olduğun sistemi, aldığın eğitimi, o sistemin resim bağlamında "doğrusu bu" dediği şeyleri de eleştiriyorsun. Bulduğun yerden uzaklaşıyorsun.

Ve "tablo"dan uzaklaşarak senin deyişinle "levha"ya geldin. Bir kırılma ânı yaşadın mı?

Ashında kırılma noktası akademik eğitim. Sonra, esasen aslıma rücu etmiş oldum. Şu andaki sonuçlar akademiye geldiğim zaman vardı. Akademiye Batı modernitesinin dayattığı resim öğ-

retisiyle karşılaşıyorsun. Bu öğretiyi üstelik çok çarpık çurpuk üstüne boca ediliyor. Anadolu'nun bir şehrinde, benim

gibi Samsun'dan, bir bilgi birikimi, sanat donanımı olmadan geliyor adam ve birden Botticelli'yle, kilise freskleriyle karşılaşılıyor, oradan bir şeyler öğrenmeye başlıyor. Çizim,

desen, pentür... Ama hep çizilen bir çerçeve var. Ta Rönesans'tan itibaren modernitenin önümüze koyduğu resim öğretisi. Kemalist modernitenin akademisi... Resmi, sanatı, sanatçıyı kapitalist sistem öğretisi içinden, o bütünden koparmadan öğreniyorsun. Bunun farkına varıp eleştirmeye başlasan da, yine o öğretinin içinde eleştiriyorsun. Kendini bir ton "izm"nin içerisinde buluyorsun. Bir ton "izm"den geçerek '70'lerden 2000'lere geldik ama, yine enstalasyonu da, kavramsalı, happening'i de, hepsi bir tablo kadrajı sunuyor.

Akademiye modernite öncesi sanatla da tanıştın ama, öyle değil mi?

Kapitalizm ya da modernite dediğimiz, 1800'lerden, sanayi devriminden, Fransız ihtilâlinden çok önce, gözün doğayı bir

mercek olarak algılamasıyla başlıyor. Bu da erken Rönesans'a, 1300'lere uzanıyor. Moderniteyi oradan başlatmak zorundayız. Bu bağlamda modernite, Batı'nın, bir fotoğraf makinesi merceği gibi, doğayı temsili biçim olarak yüzeye aktarmasıyla başlıyor. Doğayı bilimin nesnesi olarak incelemeye başlıyor. Bilim belli sınıfların hizmetine giriyor, o sınıfların malı olarak geliştiriliyor ve pazar haline geliyor. Sanat tarihinde de, Medici'lerden tut, kilise himayelerine, hepsi bir pazar yaratıyor. Müzeler ortaya çıkıyor, başka alanlar açılıyor. Ama esas olan, gözün doğayı nasıl algılayıp yüzeye aktardığı meselesi, 1200'lerde, 1300'lerde, erken Rönesans döneminde başlayan perspektif algısı. Benim çatıştığım da bu. Peki, Akdeniz'in doğusunda nasıldı diye baktığımızda, başka bir anlayışla karşı karşıya geliyoruz. O anlamda, Akademi'ye gelmeden önce meslek olarak yaptığım tabelacılığa dönüyorum. Tabelacılık nedir? İki boyutlu yüzeye harf dizmektir. Harflerin şekli şemâli Akdeniz'in doğusunda değişik kültürel imgelere denk gelir. Tabela yüzeyindeki harflerin dizilişleriyle benim şu anda yaptığım resim aynı. 1966'da, daha ilkokuldayken ustam bana gösterdi: "Oğlum, harfleri böyle yan yana getirirsin, bunu böyle oyarısın, bunu da yanına koyarsın..." Ben bugün de onu tekrar ediyorum. Bu söylediğim, Akdeniz'in doğusu dediğim, ta Japonya'ya kadar uzanan bir geleneğin temsili. Yani piktogramatik bir temsil.

Tabela deyince bugün gözümüzün önüne Latin alfabesi geliyor. Arap alfabesi de hat sanatını akla getiriyor. Hat sanatıyla "tabelacılık" arasında nasıl bir ilişki var? Bu ilişkide alfabe nasıl bir rol oynuyor?

İster Latin alfabesi kullan, ister Arap alfabesi, temel mesele, iki boyutlu alanda harflerin bir dizge oluşturmak üzere yan yana gelmesidir. Perspektif yoktur. Aynı sinema perdesine düşmüş bir görüntü gibi, hatta kaybolan bir görüntü gibi. Harflerin kendi içsel, özel anlamları sonra geliyor. Hurûfî mantıkla, Arap ya da Fars alfabesinde harflere verilen anlam itibarıyla hattın başka bir tarifi olabilir.

Levha geleneğiyle hat sanatı arasında nasıl bir ilişki var?

Levha aslında levh-i mahfuz'dan, sakınılan, saklanandan gelir. Levha, herhangi bir şeyi işaret eden tabeladan öte, onun üzerine konulan şekil, yazı ya da biçimin kültürel kodlarıyla ilişkilidir. Oraya koyduğün harfin ya da şeklin bir kültürel kutsiyeti vardır. Ondan dolayı levhadır, sakınımlıdır. Her yere asamazsın, gizlersin. Odanın bir köşesindedir. Herkesin rahatça izle-

ARSLAN EROĞLU

O nehirde yüzmek

Sergi kataloğunu yazacak olsak "Arslan Eroğlu'nun resimleri sır kapısıdır" derdik ve hiç de "artistlik" olmazdı. Kendisini asırlardır tanırız, yalnız resmi değil, kelâmı da sır kapısıdır. O âleme adım atınca sır neydi, kapı neresi, biz kimiz, aklımız şaşar. Fakat geri döndüğümüzde "resim" yerli yerine oturur. "Yer" dediğimiz kocaman bir coğrafya, zamansa upuzun bir tarih. Peki, özne kim? Eroğlu'nun mecaziyla söylersek, akıp giden bir nehir. Artbeat'te sergilenen tasvirlerini bahane edip Arslan Eroğlu'nun atölyesine bir sefer düzenledik, sırı kurcaladık.

Söyleşi: Şahan Nuhoglu - Siren İdemen - Yücel Göktürk

FOTOGRAF: ŞAHAN NUHOĞLU

